

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI

KHOA VĂN HÓA HỌC

PHẠM THỊ TƯƠI

**VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH TRONG VIỆC GIÁO DỤC
TRẺ VỊ THÀNH NIÊN Ở XÃ NAM THẮNG, HUYỆN NAM
TRỰC, TỈNH NAM ĐỊNH**

NGƯỜI HƯỚNG DẪN KHOA HỌC: TH.S. LÊ THỊ CÚC

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Trong thời gian thực hiện khóa luận này, tôi đã nhận được sự quan tâm, giúp đỡ quý báu của nhiều tập thể, cá nhân trong và ngoài trường.

Xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo khoa Văn hóa học, đặc biệt là giảng viên – Thạc sĩ Lê Thị Cúc đã tận tình giảng dạy, hướng dẫn và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình học tập cũng như hoàn thành tốt bài khóa luận này.

Tôi xin chân thành cảm ơn các đồng chí lãnh đạo UBND xã Nam Thắng - huyện Nam Trực - tỉnh Nam Định. Cũng xin gửi lời cảm ơn các gia đình trong thôn và bạn bè, đã giúp đỡ và tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong suốt quá trình thu thập thông tin để thực hiện bài khóa luận.

Xin trân trọng cảm ơn!

Hà Nội, ngày 25 tháng 5 năm 2014.

Sinh viên thực hiện

Phạm Thị Tươi

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	1
Chương 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH VÀ TỔNG QUAN VỀ XÃ NAM THẮNG - HUYỆN NAM TRỰC – TỈNH NAM ĐỊNH	9
1.1. CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH	9
1.2. TỔNG QUAN VỀ XÃ NAM THẮNG – HUYỆN NAM TRỰC – TỈNH NAM ĐỊNH	21
Chương 2: THỰC TRẠNG GIÁO DỤC TRẺ VỊ THÀNH NIÊN TRONG GIA ĐÌNH Ở XÃ NAM THẮNG – HUYỆN NAM TRỰC TỈNH NAM ĐỊNH	29
2.1. GIÁO DỤC KIẾN THỨC CHO TRẺ VỊ THÀNH NIÊN	31
2.2. GIÁO DỤC NHÂN CÁCH CHO TRẺ VỊ THÀNH NIÊN	39
2.3. GIÁO DỤC SỨC KHỎE CHO TRẺ VỊ THÀNH NIÊN	43
2.4 NHỮNG THUẬN LỢI VÀ KHÓ KHĂN CỦA VIỆC GIÁO DỤC TRẺ VỊ THÀNH NIÊN TẠI GIA ĐÌNH	51
Chương 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NÂNG CAO VAI TRÒ CỦA GIA ĐÌNH TRONG VIỆC GIÁO DỤC TRẺ VỊ THÀNH NIÊN Ở XÃ NAM THẮNG – HUYỆN NAM TRỰC – TỈNH NAM ĐỊNH	55
3.1. MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐỐI VỚI CHÍNH QUYỀN ĐỊA PHƯƠNG	55
3.2. GIẢI PHÁP ĐỐI VỚI CÁC BẬC PHỤ HUYNH	58
3.3. MỘT SỐ GIẢI PHÁP ĐỐI VỚI TRẺ VỊ THÀNH NIÊN	62
KẾT LUẬN	65
TÀI LIỆU THAM KHẢO	66
PHỤ LỤC	67

MỞ ĐẦU

1. LÝ DO LỰA CHỌN ĐỀ TÀI

Gia đình là phạm trù xuất hiện sớm nhất trong lịch sử. Nó là tế bào của xã hội, là nơi con người được chăm lo cả về thể chất, trí tuệ, nhân cách, đạo đức để hòa nhập vào cuộc sống, nhất là đối với trẻ vị thành niên. Tuy không phải là thiết chế duy nhất có vai trò giáo dục, nhưng gia đình là môi trường đầu tiên, ảnh hưởng sâu sắc đến suy nghĩ của con người. Giáo dục của nhà trường, xã hội chỉ có hiệu quả khi có giáo dục từ gia đình làm cơ sở.

Trẻ em ở độ tuổi vị thành niên có sự thay đổi cả về thể chất và tinh thần, trí tuệ và thể lực. Ở giai đoạn này, nếu trẻ không được định hướng đúng sẽ gây ra hậu quả nghiêm trọng và có những suy nghĩ lệch lạc. Trẻ ở độ tuổi này luôn muốn bứt phá ra khỏi sự quản lý của gia đình và rất dễ bị tác động từ yếu tố bên ngoài. Trong giai đoạn hiện nay, vị thành niên đang đứng trước nguy cơ rất đáng lo ngại. Những số liệu về tỷ lệ trẻ em nghiện hút, trẻ em bị lạm dụng tình dục và mại dâm, hiếp dâm trẻ em, trẻ phạm tội, trẻ bị nhiễm HIV/AIDS, trẻ em nạo phá thai và cưới sớm, ...đang được các phương tiện thông tin đại chúng báo động.

Ở Việt Nam, tỷ lệ gia đình có con trong nhóm vị thành niên (10 – 19 tuổi) là 46/1000. Tỷ lệ gia đình sinh con ở tuổi vị thành niên ở Việt Nam cao hơn so với nhiều quốc gia ở Châu Á. Kết quả điều tra quốc gia vị thành niên và thanh niên lần thứ 2 (SAVY 2) thực hiện năm 2009 cho thấy: Khoảng 44% thanh niên và vị thành niên trong độ tuổi từ 14 – 25 chấp nhận quan hệ tình dục trước hôn nhân, ước tính tỷ lệ phá thai ở tuổi vị thành niên chiếm 20% tổng số ca phá thai ở Việt Nam. Những năm gần đây, tỷ lệ trẻ phạm tội ở độ tuổi vị thành niên cũng tăng cao. Liên tục những vụ án trộm cắp, giết người, đánh nhau... xảy ra khiến dư luận bất bình.

Tuy nhiên, thực tế hiện nay cho thấy, việc giáo dục kiến thức cho trẻ vị thành niên trong còn rất hạn chế. Các gia đình thường phó mặc công tác giáo dục cho nhà trường. Thực trạng này thấy rõ tại các làng quê hiện nay. Tại các vùng quê như xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định, trẻ em không được quan tâm chăm sóc như tại các thành phố lớn, dẫn đến nhiều hậu quả nghiêm trọng như bỏ học giữa chừng, nghiện hút, mại dâm, phạm tội... Từ lý do trên, chúng tôi chọn đề tài *Vai trò của gia đình trong giáo dục trẻ vị thành niên tại xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định*” nghiên cứu để thấy được tầm quan trọng của việc giáo dục trẻ vị thành niên trong gia đình cũng như đề xuất một số giải pháp nâng cao vai trò của gia đình trong việc giáo dục cho trẻ vị thành niên nơi đây.

2. LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU VẤN ĐỀ

Ở Việt Nam, trong những năm qua đã có nhiều công trình, bài viết của nhiều nhà giáo dục học, tâm lý học được công bố, đề cập khá sâu sắc đến công tác giáo dục của gia đình đối với thế hệ trẻ với nhiều góc độ khác nhau.

Tác phẩm của Nghiêm Sĩ Liêm, *“Vai trò người phụ nữ trong giáo dục gia đình ở nước ta hiện nay”*, Báo chí và Tuyên truyền, số 2 năm 2000, trang 34 – 36, tác phẩm *“Gia đình Việt Nam và người phụ nữ trong gia đình thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước”* của Đỗ Thị Bình chủ biên, Nhà xuất bản Khoa học xã hội, 2002. Các tác giả chủ yếu tập trung nghiên cứu về vai trò của từng thành viên, ưu điểm nổi trội của họ đối với việc giáo dục thế hệ trẻ, chứ chưa đi sâu nghiên cứu vai trò của gia đình đối với việc giáo dục sức khỏe sinh sản đối với trẻ vị thành niên.

Cuốn sách *“Khoa học giáo dục con em trong gia đình”* do Đức Minh chủ biên của Ủy ban Thiếu niên nhi đồng Trung ương, xuất bản năm 1979. Cuốn sách này đã giới thiệu một số quan điểm về giáo dục xã hội chủ nghĩa,

nhấn mạnh vai trò, đặc điểm của giáo dục gia đình, cung cấp những cơ sở lý luận, những nội dung và yêu cầu của giáo dục gia đình đối với thế hệ trẻ.

Đề tài nghiên cứu cấp Nhà nước KX-07-09: "*Vai trò của gia đình trong sự hình thành và phát triển nhân cách con người Việt Nam*", của Trung tâm Nghiên cứu về gia đình và phụ nữ, giáo sư Lê Thi làm chủ biên, do Nhà xuất bản Phụ nữ phát hành năm 1997. Các tác giả cho rằng, những thành tựu to lớn của cách mạng khoa học và công nghệ trong những năm cuối thế kỷ XX đang đưa lại những khả năng sáng tạo, trí thông minh tuyệt vời cho con người. Bên cạnh những tiến bộ vượt bậc do con người tạo ra, thì hàng loạt những tệ nạn xấu xa, nguy hiểm đang tồn tại trên khắp thế giới do con người gây ra. Hậu quả đó đang làm cho hàng triệu gia đình tan tác, chia ly, cùng khổ. Tác giả khẳng định, bàn về sự phát triển ổn định của xã hội, không thể tách rời sự phát triển của con người và vai trò của gia đình trong việc giáo dục con người.

Luận án "*Vai trò của gia đình nông thôn đối với việc chăm sóc sức khỏe trong thời kỳ đổi mới*" của các giả Trịnh Hòa Bình, xuất bản năm 1996, đã chỉ ra được vai trò của gia đình trong chăm sóc sức khỏe của gia đình nông thôn trong thời kỳ đổi mới. Đề tài cũng đưa ra được một số kiến nghị cụ thể về dịch vụ chăm sóc sức khỏe, chi phí thuốc men chữa bệnh.

Cuốn sách "*Gia đình trong giáo dục sức khỏe sinh sản vị thành niên*" của tiến sĩ Nguyễn Linh Khiếu chủ biên, xuất bản tháng 11/2003, là cuốn sách được hình thành trên cơ sở kết quả đề tài khoa học cấp Bộ của Trung tâm Khoa học xã hội và nhân văn quốc gia: *Vai trò của gia đình trong giáo dục sức khỏe sinh sản vị thành niên* do Trung tâm nghiên cứu khoa học về gia đình và phụ nữ thực hiện (2001 - 2002). Với các tiếp cận xã hội học và trên cơ sở quan điểm giới, các tác giả đã tập trung khảo sát vai trò của gia đình cũng như của nhà trường và xã hội đối với việc giáo dục sức khỏe sinh sản vị thành niên trong giai đoạn hiện nay.

Tuy nhiên, nội dung các công trình trên, hoặc là chỉ nêu được vai trò của người phụ nữ trong gia đình, hoặc là nêu lên vai trò của gia đình trong từng lĩnh vực cụ thể chứ chưa bao quát được toàn bộ vai trò của gia đình đối với trẻ vị thành niên.

3. MỤC ĐÍCH VÀ NHIỆM VỤ NGHIÊN CỨU

- **Mục đích nghiên cứu:** làm rõ vai trò của gia đình đối với việc giáo dục kiến thức, nhân cách, sức khỏe cho trẻ vị thành niên, trên cơ sở đó đưa ra những giải pháp nhằm phát huy vai trò của gia đình đối với việc giáo dục toàn diện cho trẻ ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định hiện nay.

- **Nhiệm vụ:** Để đạt được mục đích trên, đề tài giải quyết các nhiệm vụ sau:

- Làm rõ khái niệm gia đình và các chức năng cơ bản của gia đình
- Trình bày thực trạng vai trò của gia đình trong việc giáo dục trẻ vị thành niên tại xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định
- Đề xuất một số giải pháp nhằm nâng cao vai trò của gia đình trong việc giáo dục trẻ vị thành niên ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định.

4. ĐỐI TƯỢNG NGHIÊN CỨU, PHẠM VI NGHIÊN CỨU

- **Đối tượng nghiên cứu:** gia đình với công tác giáo dục trẻ vị thành niên

- **Phạm vi nghiên cứu:**

- Không gian: xã Nam Thắng, huyện Nam Trực, tỉnh Nam Định.
- Thời gian: từ 1986 đến nay

5. PHƯƠNG PHÁP NGHIÊN CỨU

- Chúng tôi sửa dụng tổng hợp nhiều phương pháp khác nhau của văn bản học như các phương pháp thống kê, tổng hợp, so sánh, phân tích.

- Kết hợp phương pháp điền dã và quan sát tham dự

•Điền dã: quan sát và ghi chép lại nhưng thông tin mà mình đã thu thập được thông qua khảo sát thực địa để thấy được thực trạng của giáo dục cho trẻ vị thành niên trong gia đình ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định.

- Phương pháp định tính và định lượng

•Phương pháp định tính: Tiến hành phỏng vấn trẻ ở độ tuổi vị thành niên cũng như gia đình của họ, từ đó hiểu rõ về thực trạng và đưa ra một số giải pháp để nâng cao vai cho trẻ vị thành niên ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực – tỉnh Nam Định

•Phương pháp nghiên cứu định lượng:

Thực hiện khảo sát xã hội học bằng bảng hỏi tiến hành trên 60 người (30 trẻ vị thành niên và 30 các ông bố bà mẹ có con ở độ tuổi này).

6. KẾT CẤU CỦA ĐỀ TÀI

Ngoài phần Mở đầu, Kết luận, Phụ lục, Tài liệu tham khảo, Nội dung của Khóa luận gồm 3 chương:

Chương 1. Cơ sở lý luận về vai trò của gia đình và tổng quan về xã Nam Thắng – huyện Nam Trực - tỉnh Nam Định.

Chương 2. Thực trạng giáo dục trẻ vị thành niên tại gia đình ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực - tỉnh Nam Định.

Chương 3. Một số giải pháp nâng cao vai trò của gia đình trong việc giáo dục trẻ vị thành niên ở xã Nam Thắng – huyện Nam Trực - tỉnh Nam Định.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Trịnh Hòa Bình (1996), Luận án *Vai trò của gia đình nông thôn đối với việc chăm sóc sức khỏe trong thời kỳ đổi mới*, Viện Xã hội học
2. Nguyễn Thị Hoài Đức (1997), *Cha mẹ với tuổi vị thành niên*
3. Đặng Cảnh Khanh (2003), *Vai trò của gia đình trong việc giáo dục giá trị truyền thống cho trẻ em*, NXB Lao động Xã hội
4. Nguyễn Linh Khiếu (chủ biên), Lê Ngọc Lân, Nguyễn Phương Thảo (2003), *Gia đình trong giáo dục sức khỏe sinh sản vị thành niên*, NXB Khoa học Xã hội.
5. Đảng cộng sản Việt Nam(2000), *Hồ Chí Minh toàn tập – tập 9*, NXB Chính trị Quốc gia Hà Nội
6. Hội liên hiệp phụ nữ Việt Nam (9/2012), *Giáo dục kỹ năng sống cho trẻ vị thành niên*, Hà Nội
7. Nguyễn Dục Quang (chủ biên), Đinh Thị Hồng Minh, Th.s Lê Thanh Sử (2004), *Giáo dục trẻ em vị thành niên*, NXB Giáo dục
8. Phan Hà Sơn (2006), *Giáo dục nhân cách cho tuổi trẻ*, NXB Hà Nội
9. Ban chấp hành Đảng bộ xã Nam Thắng (2007), *Lịch sử Đảng bộ và nhân dân xã Nam Thắng (1930 – 2005)*, Nam Định
10. Nguyễn Quag Uẩn (chủ biên) (2010), *Tâm lý học đại cương*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội
11. Các trang web: *google.com, timtailieu.com...*